Izhaja
vsak petek z datumom prihodnjega dneva.

Dopisi naj se frankujejo in pošiljajo uredništvu „Mira“ v Celovec, Pavličeva ulica št. 7.

Osebni pogovor od 10. do 11. ure predpoldne in od 3. do 4. ure popoldne.

Rokopisi se ne vračajo.

Za inserate se plačuje po 20 vin. od garmond-vrste za vsakokrat.

MIR

Velja:
za celo leto 4 krone.

Denar naj se pošilja točno pod napisom:

Upravništvo „Mira“ v Celovcu,

Vetrinjsko obmestje št. 26.

Naročnina naj se plačuje naprej.

Glasilo koroških Slovencev

Leto XXVII. V Celovcu, 11. januarja 1908. Štev. 2.

Današnja številka obsega 6 strani in ima za prilogo naročilnice „Katoliške Bukvarne“ v Ljubljani.

Vabilo na naročbo.

Novo leto je nastopilo; zato nujno prosimo vse one gg. naročnike, ki so z naročnino še zaostali, da jo čim preje dopošljejo.

Ob enem prosimo, da blagovolijo naročniki tudi naročnino za tekoče leto prej ko mogoče poravnati, ker le tako nam je mogoče v upravništvu in pri razpošiljanju lista vzdržati red. Pri vseh listih je navada, da se naročnina plačuje naprej; naj se tudi naši cenjeni naročniki ravnajo po tem.

Svoje cenjene prijatelje prosimo, naj delajo na to, da se bode „Mir“ vedno bolj razširjal med našim ljudstvom. Vsak star naročnik bi nam moral pridobiti vsaj enega novega! Slabo časopisje se razširja vedno bolj, zato je naša sveta dolžnost, da razširjamo tudi dobre časnike. Torej na delo vsak, komur je mar sreča národa!

V teku zadnjih let so se delavne moči in tudi ves tiskarnični materijal kakor črke, barva in druge potrebščine izdatno podražile. Vsled tega podražil se nam je tudi list, ker je treba za natiskovanje sedaj več plačevati.

Z ozirom na to nam odslej naprej ni mogoče pri ceni kaj prijenjati ali dajati celo proste iztise.

Naj torej vsi naši cenjeni naročniki vzamejo danes to na znanje in se ravnajo po tem. Odslej naprej bomo list pošiljali brez izjeme le proti plačilu **4 kron**, prosti iztisi pa se ne bodo dovoljevali nikomur več.

Uredništvo in upravništvo „Mira“.

Kdo sramoti Koroško?

Z vso silo so nemški nacionalci s pomočjo slovenskih izdajalcev branili, da bi dobili katoliški Slovenci svojega poslanca. Volilna reforma nam je prinesla zmago vsaj v enem volilnem okraju. Naš poslanec, g. Grafenauer, je že tudi v državnem zboru nastopal, in sicer tako, da je nasprotnikom pošla sapa; osramočena je pred vsem svetom ohola surovost liberalnih nemškutarskih gospodov. Grafenauer je povedal na pravem mestu, kaj se dela v šoli, pri sodniji, pri raznih oblastih. Poslanci so zmajevali z glavami in povpraševali: Ali je na Koroškem res tako? Če je naš poslanec pokazal rane, pokazal gnilobo, pokazal krivice, ki se godijo, pokazal silo, ki se dela ljudstvu — ali je potem res sramotil deželo? Tako namreč vpijejo zdaj nacionalni časniki! Mi pravimo: Grafenauer je odkril pred svetom nesramno delovanje nemško-nacionalne stranke. Sramoto dela deželi ta stranka, in ne Grafenauer, in zato jo bomo brez usmiljenja pobijali. Prizanašali ne bomo uradnikom, ki so krivični, ne tisti gospodi, ki dela ljudstvu krivico, ne tistim učiteljem, ki so poturice slovenskega naroda in zapeljujejo naše ljudstvo v nasproten, slovenskemu narodu in veri nasproten tabor. S temi ljudmi nimamo mi in naš poslanec ničesar opraviti, ker so ti ljudje sramota za koroško deželo, sramota za vso Avstrijo!

Nemškonacionalne družbe ne maramo.

Koroški nacionalni časniki se drznejo trditi, da je Grafenauerjeva dolžnost, stati na Dunaju na strani koroških liberalnih poslancev! „Prvikrat se dogaja, da koroški poslanec lepo Koroško opravlja pred vsem državnim zborom.“ Ta je pa res lepa: Zdaj so gg. Kirchmayer, Pirker, Nagele, ukovski župan, celovški šolski nadzornik itd. „lepa koroška dežela“! To je pa vendar že malo več nego smešno. Hvala Bogu! Koroško ljudstvo ni takšno, kakršni so ljudje, ki jih je Grafenauer v državnem zboru prijemal. Za Koroško je bila največja nesreča, da je dosegla do zdaj nemškonacionalna stranka vse, kar je hotela; hotela pa nikdar ni nič dobrega, ampak hotela je le zatreti vero, zatreti naš narod, izkoriščevati druge, obogateti prej ko slej na stroške drugih. In Grafenauer naj stoji na strani zastopnikov te stranke! Gospodje, ali ste zblazneli? Ali menite, da smo pri zadnjih volitvah bili boj na življenje in smrt zato, da bi po veličastni zmagi zopet zaspali in prepustili vam bojno polje? Ne, nikdar ne, ampak naš boj se bo nadaljeval in velja nemškonacionalni gnilobi v deželi, in naš vojskovodja je izkušen borilec, g. Grafenauer.

Nacionalci hočejo biti nedotakljivi.

Nad vse je nacionalce zabolelo, da je Grafenauer osvetlil na Dunaju delovanje nekaterih njihovih gospodov, ki so bili — odlikovani! To do zdaj v deželi ni bilo mogoče. O nas so nasprotniki govorili, kar se jim je poljubilo. Svojčas so celo Grafenauerja proglasili kot izdajalca, spravili ga v preiskovalni zapor, in trudili so se na vso moč, da bi ga spravili na mesece v zapor! Znani so nam še drugi slučaji. Zdaj seveda sme poslanec govoriti, in sodnija ga ne more tako prijemati kot poprej, zdaj določujejo poslanci, ne pa koroška gospoda, ali je Grafenauer smel tako govoriti ali ne? Seveda ima tudi poslanec dolžnost, govoriti le resnico! Vprašamo, ali je Grafenauer govoril resnico? Liberalni časniki kriče, da je Grafenauer „heimtückisch“ (zavratno) napadel odlične može (hervorragende Männer)! Pač boli, kaj ne da? Vprašamo pa, ali je to „heimtückisch“, če se pred vsem svetom pozovejo na odgovor gospodje, katerih se pri nas na Koroškem nikdo dotakniti ne more, ker so nemškonacionalni strankarski voditelji? Grafenauer pa bo v naše razmere še drugače posvetil — prihodnjič! Dan plačila gre v deželo, nemškonacionalna gospoda! Pripravite se!

Naše sodnije.

Sodnije in sodniki se v javnosti ne smejo kritikovati. Liberalni časniki na najpodlejši in najgrši način sramotijo vero, cerkev, najsvetejši zakrament, vse, vse, — in nikdo se ne gane. Le nekaj jim je tako sveto, da tega ne puste kritikovati: Krivice, ki se delajo koroškim Slovencem glede jezika pri sodnijah. Če je Grafenauer oštrigljal malo sodnike, ki zatirajo slovenščino pri sodnijah, že koj „denuncira“, če pa se izrazi pohvalno o sodnikih, ki so nam malo bolj pravični, pa „Bauernzeitung-i“ zopet ni prav. Razmere bodo vedno slabše, dokler bo sodnike nastavljala vsenemška stranka. Tako jadramo v neznosne razmere. Mi Slovenci le predobro vemo in preveč čutimo udarce, ki nam jih šteje vlada s tem, da se sodniki nastavljajo nekako po predlogih nemških ministrov rojakov, ki so orodje nemškonacionalne stranke. V interesu sodnij je, da se prej ko slej nastavljanje sodnikov popolnoma odtegne vplivu političnih strank.

Ponujajo svojo blaženo kulturo kakor agent svoje blago.

Težko je uganiti, odkod prihaja blazno nemško prizadevanje, Slovencem na Koroškem grditi materni jezik! Nemške morajo biti šole, nemške sodnije, nemški vsak „Gasthaus“, nemški vsak napis „Weg“ na Prusko, nemški vsak „kuten tok“, nemški „pakl“ tobaka, ki ga hlapec kupi, samo nemško je dovoljeno prepevati, vse, vse mora biti samo nemški! Za Boga, menite li, da smo Slovenci res le za smeti, da je vse, kar je slovensko za nič in karkoli le diši po nemškem, suho zlato? In vendar, kaj pa nam prinaša nemškutarija? Vse slabo: Fant, ki je postal nemškutar, je navadno izgubil veselje do dela in postal pijanec, zaničuje očeta in mater, zaničuje svojo vero, izgubil je svojo vest, njegove pesmi so grde in nesramne, njegovo življenje pohujšljivo za vso župnijo in občino! Vkljub temu bujno poganja pri nas pogubno nemškutarjenje, ker se ga ljudstvo ne brani dosti. Nemškutarjenje je rak za nas, je gniloba, ki razjeda našo mladino in naše ljudstvo. Liberalci pa pravijo, da je nam nemščina tako potrebna kakor kruh, da nam je duševna hrana! Vsi osli na svetu se smejejo tej trditvi! Njihovi listi vpijejo, da nikdo nima pravice, zadržavati slovenskega kmeta od blažene nemške kulture. Oj, ve blažene nemške norišnice in ječe in sodnije in žganjarne! Ti nemški fanatiki govore, kot da bi na svetu ne bilo nikjer drugod kulture, nego na Nemškem! Kaj pa je na Angleškem, Laškem, v Ameriki, na Francoskem, Češkem itd. Kje pa je tam nemška kultura? Kultura pač ni nemška, marveč krščansko-človeška. In ker so liberalni nemškutarji nasprotniki krščanske vere, so tudi nasprotniki prave kulture. Mi koroški Slovenci bomo zato kulturno še le potem res napredovali, ko se bomo mogli teh ljudi otresti. Ni res, da bi nam nemškutarija bila potrebna za zveličanje, in tudi ni res, da nam je potrebna za gospodarski napredek. Naše občine, naši domovi bi bili srečnejši, ko bi se nikoli ne bila med nami ugnezdila ta pogubna kuga, ki nam vzgaja zarod pijancev in izprijenih zapravljivcev, ki jemlje ljudem poštenje, jemlje jim veselje do dela, ki goni vaše poštene posle v mestne tovarne in naše kmetske sinove iz prostega doma v mesto, da bodo reveži, sluge po nemških pisarnah. Če imenuje „Bauernzeitung“ te razmere: „geheiligtes Gewohnheitsrecht“, ji povemo, da je bila v stari dobi tudi sužnost „sveta pravica“, a da je sveta, so si izmislili le gosposki ljudje, in tako si tudi naši nemški nacionalci domišljujejo, da je njihova blaznost „sveta“. Mi pa nismo več volje, klanjati se temu grdemu maliku, ki je lahko nemškutarjem svet, nam pa nikakor ne. Slovensko ljudstvo ve, da je delovanje brezvernih ljudi — prokleto — ne pa sveto. Izkušnja nas uči, da je neka kletev na vsem, kar uganja nemškutarija v deželi. Ali se ne podirajo nemškutarske kmetije? Nemškutarski sinovi starih delavnih družin zapadejo proletariatu, nemškutarske občine so polne dolgov, nemškutarska društva izprijajo svoje člane. Našim bralcem je to dobro znano. Zato se veselimo, da je Grafenauer izpregovoril zoper ta nesrečni nemškutarski zistem v deželi. Govor poslanca pa še ni vse. Govor mora najti odmev v ljudstvu in na vsej črti se mora vneti vroč boj za obstanek slovenskega življa na Koroškem, boj zoper nemškonacionalne škodljivce našega naroda in zoper vse njihove privržence.

Pivovarnar kot poslanec.

Velikovški pivovarnar Nagele, ki je postal slučajno s pomočjo socijev državnozborski poslanec, hotel je v državnem zboru zavrniti Grafenauerjeva izvajanja.

Rekel je 1., da je Grafenauer govoril nerazumljive, protislovne splošnosti in psoval — „unverständliche, widersinnige Allgemeinheiten und Beschimpfungen,“ v kar se on ne more spuščati;

2. da hoče Grafenauer, da hočejo duhovniki in izvenkoroški sodrugi nahujskati slovenske Korošce in kaliti zgodovinski mir!

3. da na Koroškem ni niti 70.000 Slovencev;

4. da koroški Slovenci ne razumejo pismene slovenščine, da pa pismena slovenščina ni „Volksinstrument“, in da vsi Korošci znajo nemški;

5. da šolske razmere odgovarjajo željam slovenskega ljudstva;

6. da je glavna naloga dežele, vzdržati dobro sporazumljenje med Nemci in Slovenci v deželi.

In Nemci so velikovškemu pivovarnarju ploskali, kakor tedaj, ko so si po volitvah gasili žejo s pivom iz Šternbirtove pivovarne! Heil! Kar Nagele ne razume, je seveda „unverständlich“ in „widersinnig“. „Verständlich“ (razumljiva) na vsem svetu je le modrost velikovških vsenemcev, ki se prodaja po njihovih zakotnih gostilnah, ko je ura odbila že polnoči. Vsenemškim Velikovčanom mrzijo duhovniki, mrzijo slovenske šole, mrzi slovenski pismeni jezik. Le ti ljudje želijo, da bi jim Slovenci še v bodoče nosili svoj denar, zraven pa molčali, če se jim jemljejo pravice. Ljubi Nagelček! Če se hočete s Slovenci sporazumeti, iščite sporazumljenja po drugi poti. Tisti čas je minul, ko ste vsenemci v politiki delali, kar se vam je poljubilo; bolj ko nasprotujete Slovencem, tem večji bo razdor med nami in vami, in vendar morate že kmalu uvideti, da mi Slovenci velikovške okolice vas Velikovčanov ne potrebujemo, da pa vi živite od nas. In ker od nas živite, terjamo, da se ne umešavate v naše zadeve. Nemškonacionalne liste pa vprašamo: Zakaj tako hrumite, odkod vaš nemir? Odgovarjamo: Zato, ker je g. Grafenauer zadel tako v živo, zato, ker je udaril tja, odkoder prihaja smrad; vse vaše vpitje, vsa vaša zavijanja ne bodo nič pomagala. Čas, ko so smeli in mogli v državnem zboru **zastopati koroške Slovence proti njihovi volji nemškonacionalni Nemci in o njih napačno poročati,** so minuli, in tako je prav!

Govor državnega poslanca g. Fr. Grafenauerja.

(Konec.)

Obračun z železničnim ministrom.

Z gospodom ministrom za življenje in smrt, to je železnični minister, se danes nočem spuščati v podrobnosti, ker smem od veleslavnega ravnateljstva v Beljaku tekom leta absolutno gotovo pričakovati pomnoženja že itak precejšnjega števila njegovih „kunst-štikelcev“ v zadevi osebnega in tovornega prometa in potem se bomo videli, g. železnični minister, pri Filipah.

Do tedaj vam priporočam, da pokličete v spomin železničnemu spremnemu osobju člen 99 navodila v naših slovenskih pokrajinah, in pa da obupno stanje diurnistov in pomožnih pisarjev pri c. kr. državnih železnicah privede na ozemlje človečnosti in državne časti.

Naj mi bo dovoljeno navesti samo dva slučaja. Eden slučaj dokazuje, kako c. kr. drž. železnično ravnateljstvo v Beljaku podrejene uradnike po jeziku pozna in kvalificira. Bilo je letošnjo pomlad. Zahteval sem na postaji Podklošter, kjer se zilska železnica odcepi, vozni listek v slovenskem jeziku. Službujoči uradnik, blagajničar, naenkrat ni maral nobene slovenske besede razumeti, čeravno sem vedel, da je uradnik slovenščine zmožen. Sicer je Kočevar, pa govori prav dobro slovenski, če hoče. Ponovim torej svojo zahtevo, in tedaj mi pove, da naj ne bom surov.

Zahteval sem pritožno knjigo, vpisal pritožbo, in ko sem to storil, sem zahteval vozni listek še enkrat v slovenskem jeziku. Dotični ravnoisti uradnik je potem brez vsake nadaljne težkoče ugodil moji zahtevi. (Klici: Avanziral bo!) Ni avanziral, ampak pomaknili so ga više.

O tem slučaju je bila potem od c. kr. državnega železničnega ravnateljstva v Beljaku uvedena preiskava, in prejel sem od velestavnega c. kr. državnega železničnega ravnateljstva v Beljaku 10. aprila 1907 sledeče pismo, ki je bilo v slovenskem jeziku sestavljeno in ki ga bom zato tudi slovenski prebral. (Poslanec Neumann: „Ali je bilo tudi slovensko rešeno?“) Da, slovensko je bilo rešeno.

Pismo se glasi (bere):

„Preiskava glede vaše, dne 24. svečana t. l. v pritožni knjigi c. kr. postajnega urada v Podkloštru proti tamošnjemu blagajniku podane pritožbe je dognala, da je dotični uradnik potem ko je vaše blagorodje zahtevalo vozni listek v slovenskem jeziku poprosil, da zahtevo v nemščini ponovite in to zaradi tega, ker ni bil razumel postajnega imena in voznega reda. Sicer bi se pa ta slučaj ne bil pripetil, ako bi bilo vaše blagorodje zahtevalo vozni listek v nemškem, v Podkloštru navadnem jeziku.“ (Živahni medklici.)

Prosim, to se mi je poslalo od državnega urada. (Klici: Prevedite v nemščino, da bodo tudi drugi gospodje slišali!)

V tem trenotku tega ne morem prevesti v nemščino. (Poslanec Korošec: Vsaj konec!)

Torej, gospoda moja, konec — kolikor morem v trenotku prevesti — se glasi v nemščini: (Prevede v nemščino. Klici: Čujte! Čujte! Poslanec Benkovič: Kdo je podpisan?)

Proske. (Medklici.)

Iz tega odloka je natanko razvidno, da državno železnično ravnateljstvo v Beljaku svojih ljudi niti ne pozna.

Tukaj se glasi, da dotični uradnik ni zmožen slovenščine, in jaz sem isti dan, ko sem vpisal v pritožno knjigo pritožbo v slovenščini, govoril ž njim slovenski in on je z menoj prej občeval in še sedaj občuje slovenski, tako da o njegovem znanju slovenščine nikakor ne dvomim. Ravnateljstvo pa tega ne ve. V Podkloštru se odcepi zilska železnica proti Šmohorju. Na postaji, kjer jaz in tudi zelo veliko drugih strank iz naše občine pogostoma izstopa, na postaji, ki se nahaja v popolnoma slovenskem kraju, na postaji, ki nosi dvojezični napis, na tej postaji nisem prejel 3. septembra, ko sem se vozil v Celovec k sprejemu Njega Veličanstva, ne samo nobenega voznega listka v slovenščini, ampak stari vpokojeni uradnik, ki je tam nastavljen kot postajni uradnik, je rekel svoji pri oddajalnici stoječi hčeri: „Kaj pa govoriš ž njim, s tem človekom se sploh ne govori“. To se godi pri državni železnici na Koroškem!

Dne 8. septembra 1907 se je zgodilo, da ste zahtevale tam dve stranki vozni listek v slovenščini, ne da bi ga bile dobile. Eni stranki se je dovolil vstop, drugi ne. In potem se govori tam v popolnoma slovenskem kraju o izzivanju, da mi izzivamo.

Da, rečem vam, če se v tem podamo in se tako ponižamo, da se damo od takih ljudi, ki dobivajo plače na stroške drugih moči, metati ob tla in po nas hoditi, potem seveda je z izzivanjem pri kraju. Do tega pa ne bo prišlo, naj naredita vlada in nemškonacionalna stranka, kar hočeta. (Medklici.)

Grafenauerjeve pritožbe glede šole.

Sedaj, gospoda moja, preidem ob koncu — seveda v pesku izgubljenem koncu — svojih izvajanj na eno izmed najvažnejših reči, na eno izmed najpotrebnejših naprav za ljudstvo. To je šola. (Klici: Konec!) Prosim še malo potrpežljivosti. Šola je začetek in konec vseh narodov. Kakršna šola, tako življenje!

Po obstoječih postavah je država oče, žalibog le očem, dežela pa mati šole. Država ima pravico, dežela breme.

Jaz pa nočem govoriti o bremenu, ki ga mora dežela za šolo nositi, ampak hočem le sistem ljudskih šol na Koroškem osvetliti.

Hočem vam, gospoda moja, predočiti, kako žalostna je podoba ljudskih šol na Koroškem, bodisi z ozirom na jezikovno kakor tudi z ozirom na praktično ustanovitev.

Glasom letnega poročila c. kr. deželnega šolskega sveta za Koroško za l. 1904/1905 je na Koroškem skupaj 373 javnih ljudskih šol, in sicer 286 z nemškim, 3 s slovenskim in 84 z nemško-slovenskim učnim jezikom. (Čujte! Čujte!) Število nemških šol je deloma narejeno. (Posl. Nagele: To ni res! Jaz stanujem tam med tistimi ljudmi, on pa ne stanuje tam! Jaz stanujem med Slovenci!) Bolj ko mi nasprotujete, tem dalje ne bom končal! Jaz vam govorim tri dni! Poslanec Nagele: Saj vas radi poslušamo!) No torej! (Posl. Nagele: Sicer imamo tako redkokdaj priložnost, da bi vas poslušali!) Gotovo! Torej le poslušajte!

Podpredsednik **dr. Žaček:** Prosim, da gospoda govornika ne motite neprenehoma.

Poslanec **Grafenauer:** V dokaz naj bo sledeči zgled, kakršnih je več. Grabštanj pri Celovcu, ki ga dobro poznate, ima nemško štirirazredno ljudsko šolo. Poizvedoval sem tam in vam poročam sledeče:

Število učencev res nemških starišev se razdeljuje in je na tej šoli sledeče: I. razred nobeden, II. razred dva, III. razred dva, IV. razred dva, skupaj šest šolarjev. (Klici: Čujte! Čujte! — Klic: Je to nemška šola? — Posl. Nagele: Prosim, povejte mi vir, odkoder imate to!)

Zakaj? Tako nespameten vendar ne bom, da bi vam sedel na lim! (Medklici posl. Nagele.) Gospoda moja! Te številke govore natančno in resnično! (Posl. Nagele: Če bi bile resnične, potem da — pa so napačne!) Javite se jutri k stenografičnemu zapisniku in naznanite svoje podatke. (Medklici.)

Menim, da samo ta primer zadostuje in dovolj označuje koroški splošni šolski sistem.

Danes pa se hočem pečati samo s tistimi ljudskimi šolami, ki se tičejo uradno slovenskim priznanega dela v deželi in se imenujejo „utrakvistične šole“. Po imenovanem poročilu je na Koroškem takih šol 84.

V resnici pa te šole niti po svoji naravi niso za ponemčenje pripravni zavodi, njih ustanovitev meji na kraj, kjer pogubljeni večne muke trpijo.

Gospoda moja! Pritrdili mi bodete, da dober, uspešen pouk na ljudskih šolah sploh ni mogoč, če se ne vrši in daje na podlagi materinega jezika. (Pritrjevanje. — Dalje trajajoči živahni medklici poslancev Nagele, dr. Benkoviča in Povšeta.)

Podpredsednik **dr. Žaček:** Prosim, ne motite v enomer gospoda govornika.

Poslanec **Grafenauer:** Meni je to le ljubo — si morem vsaj malo odpočiti. Le prepirajte se med seboj. (Veselost.) Afrikanci — pri šolskem sistemu sem, da ne bo g. tovariš tega napačno razumel — Afrikanci in Menelikovi uradi uvidevajo sicer, da mora biti materini jezik učni jezik v šolah, za nemškonacionalno kulturno stranko in za c. kr. deželni šolski svet... (Medklici posl. Kirchmayer.) Bom že še govoril pozneje o tem, kakšen sistem si mislim; to vam bom tudi poročal. Sedaj govorim le o pomenu materinega jezika kot učnega jezika, in pritrdili mi bodete, g. tovariš, da ni drugega sredstva, da se kakorkoli človeški duh izobrazi, nego da se izobrazi na podlagi materinega jezika. Kar hoče Nemec, kar potrebuje Francoz, kar ima Lah, je končno pač tudi potreba za Slovenca na Koroškem. V kolikor pa mora priti to po naših šolah v veljavo in bo tudi prišlo v veljavo, to je popolnoma druga reč. Nas same sebe veže dolžnost za svoj obstoj! Za nemškonacionalno kulturno stranko in c. kr. deželni šolski svet na Koroškem pa takih pojmov kratkomalo ni, ti nočejo, da bi se naši otroci poučevali na podlagi našega materinega jezika. Njih edino mišljenje in prizadevanja so: Nemštvo in ponemčevanje, gospodovanje in zatiranje! (Poslanec Kirchmayer: Tega sam ne verjameš, Grafenauer! — Veselost. — Poslanec Nagele: Vi morate tukaj tako govoriti!) Ne, o ne! Gospod tovariš, jaz govorim... (Poslanec Nagele: Ne s prepričanjem!) Pač, gotovo! (Številni medklici poslancev Nagele in Kotlář.) Prosim lepo, poslušajte! (Veselost.)

Če je torej, gospoda moja, materini jezik edino mogoča podlaga prospešnemu, uspešnemu, trajnemu učnemu uspehu, potem se morajo smatrati učne knjige kot potrebni učni pripomoček, kot učno sredstvo, so studenci, iz katerih pijejo učenci.

Kako pa izgledajo učne knjige s slovenskim berilom vred na utrakvističnih, to je jezikovno mešanih krajih na Koroškem?

Jaz ne vem! (Čujte! Čujte! — Dolgo trajajoča, živahna veselost. — Klici: Pustite ga vendar izgovoriti!) Vi Nemci ste malo prerazburljivi (Veselost.) — le počasi! Jaz zato ne vem, ker jih nimamo! (Vnovič živahna veselost.) Mi nimamo — in to mi bodete pritrdili, g. tovariš Nagele — na svojih utrakvističnih šolah nobene slovenske čitanke za srednja leta. (Čujte! Čujte! — Posl. Nagele: Kaj je to: „za srednja leta“?) To vse vam bom povedal.

Slovensko-nemški abecednik, ki uvaja slovenske učence na 46 straneh v znanje latinskih črk in preprostih stavkov, to je, gospoda moja, ves slovenski književni zaklad (Čujte! Čujte!), to je edina knjiga, ki jo imamo na naših takozvanih utrakvističnih šolah. In še ta pripomoček za silo, ta slovensko-nemški abecednik — to si naj njega ekscelenca g. naučni minister zapiše v glavo — se rabi le kot pripomoček za silo za ponemčevanje.

Zakaj ti otroci v šoli sploh ne govorijo slovenski; če so 14 dni obiskovali šolo, pridejo domov in povejo, da je povedal danes g. učitelj: Nemško bomo govorili. (Ugovor poslanca Nagele. — Medklici.)

Podpredsednik **dr. Žaček:** Gospoda moja! Prosim, da ne prekinjate govornika.

Poslanec **Grafenauer:** Tukaj, g. tovariš, ne morete prav nič ugovarjati, zakaj jaz sam sem imel dva otroka na slovenski šoli v Št. Rupertu pri Velikovcu in zagotavljam vas, da imata ta dva otroka nemščino ravno tako v oblasti kakor jaz. (Klici: No torej!) Dajte nam povsod takih šol in potem bomo zadovoljni. (Medklici.)

Podpredsednik **dr. Žaček:** Prosim vendar, da govornika ne prekinjate venomer.

Poslanec **Grafenauer:** Takšen abecednik, ki je vpeljan kot edina učna knjiga po slovenskih šolah, je samo v prid ponemčevanju našega naroda, je priporočen od c. kr. deželnega šolskega sveta kot izvrstno zdravilo za nemške pri pogledu na Karavanke zadane bolečine in se rabi vsled tretje krščanske ljubezni, iz turške prijaznosti na dvojezičnih šolah na Koroškem.

Pouk v slovenskem materinem jeziku je na dvojezičnih šolah na Koroškem popolnoma izključen.

Prizadevanje vlade in nemškonacionalne stranke teži za tem, nas koroške Slovenci prej ko mogoče požreti, da bi se s tem izpolnila ena najsrčnejših želj pruskega nemštva. (Medklici.)

Podpredsednik **dr. Žaček:** Toda, gospoda moja, prosim, da pustite govornika govoriti in ne govorite vedno vmes. Prosim nadaljujte.

Poslanec **Grafenauer** (nadaljuje): Da se s takim usmiljenja vrednim šolskim sistemom dosežejo zelo slabi uspehi, je samo ob sebi razumljivo.

Toda mogočni gospodje na Koroškem ne vidijo neuspeha v sistemu (ureditvi) šol, ampak v pomanjkanju šol na Koroškem in v prizanesljivem izvrševanju državne ljudskošolske postave.

Številke letnega poročila c. kr. deželnega šolskega sveta za Koroško pa kažejo v tem na strani 17 ravno nasprotne koroške razmere.

Njega ekscelenci gospodu naučnemu ministru priporočam omenjeno poročilo, posebno na strani 17, 30, 31 in 32, v resen premislek.

Morda mu bo izšlo solnce na vzhodu in se bo odločil, da stori v ozdravljenje šolstva na Koroškem prvi korak s preosnovo učiteljišča v Celovcu.

Razmere na tem zavodu — kar se tiče jezikovnih razmer — so zelo neokusne. Te razmere goji c. kr. dež. šolski svet umetno, jih zavija v plašč vladne ljubeznivosti in naklonjenosti in jih pretehtuje ob žarkih nemškega „fortšrita“.

Noben človek si ne misli šolskih uradov tako nespametnih, da bi ne vedeli, kam vodijo take razmere. Da pa vlada zve, da mi to tudi vemo, povem odkrito: Te razmere so mrtvaški prt, s katerim hočejo domoljubni šolski uradi nas koroške Slovence pokriti. Šolski uradi so imeli dovolj prilike, biti koroškim Slovencem pravični.

Oni niso hoteli biti, in zdaj bomo mi Slovenci tako začeli, da tudi ne bomo mogli biti!

Gospod naučni minister naj si le da predložiti poročila nekega dvornega svetnika iz leta 1896 ali 1897 in našel bo pekočo rano in zdravilo za koroški šolski sistem.

Izjava g. koroškega deželnega predsednika, ki jo je podal 29. okt. 1907 v koroškem deželnem zboru, je popolnoma črviva.

Menil je, da mora najti dejstvo, da je na Koroškem toliko analfabetov, vzrok v premajhnem številu ljudskih šol. (Posl. Riese: To ima prav!)

Prejel je zaslužen odgovor. S prepričanjem rečem: Ne število, ampak kakovost šol, sistem prepušča nam Koroščem to žalostno slavo, da smo dosegli 30 odstotkov analfabetov v deželi. Ne gre se za to, koliko šol imamo, ampak za to, da so te šole dobre. (Odobravanje.)

Imamo dovolj šol, slabih šol pa preveč. Da se te izboljšajo, je sveta dolžnost naučne uprave.

Poudarjam izrecno, da koroški Slovenci na to prav nič ne mislimo, braniti svojim otrokom naučiti se nemščine, ali kot učni jezik za slovenske otroke vkljub vsemu njegovemu pomenu je za nas basen, s katero se ta jezik sam onečašča. (Živahno odobravanje in ploskanje.) Kot obvezni učni predmet pa bi pomenil za nas prednost, katero nam mogoče zavidajo. V tem vidim sistem, in recite mi, gospoda moja, če nimam prav?

Masikateremu gospodu tovarišu se bo morda zdelo nerazumljivo, da obsojam sedanji šolski red na Koroškem, sam pa bi v znanju nemščine gotovo zaslužil „zadostno“.

Kar se tega tiče, povem, da sem mož srednjega veka. (Veselost.)

Nova šolska postava in sistem je dobila v letu 1871/72 svojo moderno pravico; jaz pa sem vstopil v šolo l. 1866/67 in sem se torej bojeval pod starim šolskim sistemom pet let.

Ta sistem je nudil učitelju pri pouku več prostosti in ostrejših pripomočkov za vzdrževanje reda. (Veselost.) To ni smešno, gospoda moja, zakaj učitelj ni nič drugega kakor namestnik starišev v šoli in vprašam vas, ki imate otroke, ali ne rabite nikdar ostrejših pripomočkov? Gorje starišem, ki tega ne storijo, zakaj če ne rabijo tega stariši za svoje otroke, potem jih bodo rabili otroci za svoje stariše. Ta sistem je nudil učitelju pri pouku več prostosti in strožjih pripomočkov za vzdrževanje reda. Učni smoter je bil preprost in poraben. Vse to, gospoda moja, je potrebno, če si hočemo vzgojiti vrle značaje in krščanske, poštene, duševno krepke državljane. Sedanji učni načrt za ljudske šole je preobširen in kot takšen za ljudstvo neporaben. (Prav res!) Naši otroci, namreč ljudstvo na deželi, se poučujejo o predmetih, od katerih, dokler človek živi, ne more imeti praktične koristi. (Priznanje.) Zakaj vendar morajo naši otroci izvedeti, kako je ime opicam v Ameriki? V Avstriji imamo vendar dovolj opic. (Živahna veselost.) Kaj praktično koristi našim otrokom, če zvedo, kako visoko skoči tiger v Afriki? Ko pa zapustijo šolo, prav nič ne vedo o tem, kar je za vsakdanje življenje res potrebno, kako se obdeluje zemlja, kako se gnoji njiva, kako moremo pridelati dobrega žita, doseči dobre žetve; o poljedelstvu se našim otrokom vse premalo pove. Za predmete, ki se ne tičejo poljedelstva, je vse preveč prostora. (Živahno pritrjevanje.)

Sedanji učni red za ljudske šole je preobširen in zato za ljudstvo neporaben. Velikemu delu slovenskih učencev zmede pojme, ki posegajo tudi v pravne razmere, in zategadelj bi se naj naučni minister, ki je to zagrešil, izročil državnemu pravdništvu (veselost), seveda ne kot oseba, ampak kot poosebljeni šolski sistem.

Če končno pri tej premembi šolskega sistema izrazim željo kmetskega prebivalstva na Koroškem, da se uvede šestletna šolska dolžnost od dopolnjenega 7. do dopolnjenega 13. leta s sledečo trileto obvezno nedeljsko šolo in da se odpravi šolsko oproščenje med letom, sem storil to zategadelj (medklici) — da, razmere so pač drugačne — ker je nadaljevalni pouk, bodisi obrtni ali poljedelski, v vsakem oziru silno potreben in ker je splošna zahteva kmetskega prebivalstva, da celotni šolski sistem ustrezajoč § 1 državne ljudskošolske postave naj sloni na versko-nravni podlagi. (Živahno pritrjevanje in ploskanje. — Medklici poslancev Riese in Lukas.) To zahtevamo mi kmetje; če imajo gospodje delavci druge želje, potem nimamo prav nič proti temu, če pošljejo svoje otroke v devetleno šolo, če si jo s svojimi stroški sezidajo in vzdržujejo.

O koroških razmerah sem obvestil posamezne gospode ekscelence v izvlečkih, pričakujem zadovoljivo rešitev in končam z besedami: „Kjer pravica kraljuje in strast zbeži, nadvlade pregreha lahko ne dobi.“ (Živahna pohvala in ploskanje. — Govorniku čestitajo.)

Vabilo.

Katol.-polit. in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem

priredi

shod

v Št. Danijelu pri Prevaljah

v nedeljo dne 19. prosinca 1908, ob 12. uri opoldne

v gostilni pri Riflu.

Poročal bo državni poslanec gospod Franc Grafenauer.

Na shodu se bo razpravljalo tudi o šoli na Strojni.

Slovenski možje iz Št. Danijela in okolice, udeležite se kar v največjem številu tega važnega zborovanja.

Koroške novice.

Preč. gospodom kranjskim duhovnikom v preiskavo. Slovenski narod je zelo nadarjen in bistroumen; to vedo in med seboj priznavajo tudi naši nasprotniki. Slovensko ljudstvo je jako živo in veselo, dobrosrčno ljudstvo; a ima vkljub temu tudi svoje napake, rekel bi, svoje narodne hibe. Ena teh naših napak — in to je glavna naša napaka — je, da vse premalo, deloma celo nič ne skrbimo sami zase in skoraj z veseljem služimo drugim, nam nasprotnim narodom, posebno Nemcem. Nemec se rad šopiri in baha, za njega ne obstoji in živi drugih prebrisanih in olikanih narodov, kakor edino nemški — njemu je nemški narod vse. Hrabrost, junaštvo, umetnost, vedo, modrost, sploh vso kulturo vidi Nemec če že ne edino le, pa vsaj v največji meri v svojem nemškem narodu. Mi Slovenci v tem oziru še senca nismo proti drugim narodom, ker smo prepohlevni — dasiravno imamo tudi mi lepo število veleumov naše krvi, s katerih slavnimi imeni se — Nemec baha in mi molčimo. Enega teh mož, katerega ime se v naših slovenskih deželah sploh še pozna ne, hočem danes naznaniti našemu občinstvu. Ta veleum je: Franc Ksav. Krismann, bivši posvetni duhovnik ljubljanske škofije. Pisalo se je njegovo ime navadno „Chrismann“, ali „Chrismanni“; Nemci pa so pisali: „Griesmann“ in tudi „Krissmann“. Tega slavnega moža poklical je leta 1770 tedanji prošt v Št. Florijanu na Zgor. Avstrijskem, gospod Matevž Gogl, da mu izdela za tamošnji samostan nove cerkvene orglje, katerih glavni del je leta 1774 dovršil. Te orglje so znane še danes kot največje in najlepše cerkvene orglje v celi Evropi. Imajo 94 spremenov in so 45 črevljev visoke, 40·5 črevljev široke in 23 črevljev globoke. Največja cinasta piščalka je 32 črevljev dolga, ima 17½ palcev v prerezu in 54 palcev v obsegu in tehta 490 funtov (okoli 230 kg). Od vseh 94 spremenov izgotovil jih je F. X. Krismann 74, kateri so dovršeno mojstrsko delo. Lastnoročno je v dotični pogodbi podpisan: „Franc Xav. Krismann“. (Gotovo: Križman.) Izdelal je ta slavni mož tudi orglje v admontskem samostanu, kjer je pokopan. Te orglje, ki so bile njegov „ljubljenček“, so pa pri požaru omenjenega samostana bile uničene. Mogoče se na Kranjskem tudi nahaja še kakšno njegovo delo. Hvaležno bi bilo slovensko razumništvo prečastiti duhovščini kranjski, če preišče župnijske knjige ter dožene, kje je bil ta slavni mož župnik, ali da vsaj pride na sled bivanju tega veleuma. Več kot verjetno je, da je F. X. Krismann naš drugi — Vega. Naše slavne može slaviti, pa je naša dolžnost. Spomin na nje vzbuja in pomnožuje v narodu blagodejni narodni ponos v čisto drugi meri in obliki, kot suha radikalnost.

Fr. Grafenauer.

Učiteljske spremembe. Kot definitivni učitelji so nastavljeni: Rudolf Fürpass v Borovljah, Viktor Glantschnig v Melvičah, Jožef Hackl v Šmohorju, Matija Schindler v Blatogradu, Adam Weber v Svečah, Marija Einspieler v Šmarjeti, Justina Muhr v Št. Štefanu na Zili, Marija Schmied v Borovljah, Emilija Tomaž v Rožeku; za provizorično učiteljico je imenovana Marija Mikuluš v Zg. Libučah; na lastno prošnjo je upokojena učiteljica Roza Zirkelbach v Velikovcu.

Železniška nesreča na Silvestrov večer. Z vlaka, ki je odhajal iz Beljaka ¾6 zvečer, je padel na Silvestrov večer na Jezernici, prvi postajici pod Beljakom, sprevodnik, ko je hotel skočiti na vlak. Odrezalo mu je nogo nad kolenom. S prihodnjim vlakom so ga prepeljali v Beljak.

V premislek! (Dopis iz Celovca.) Prežvekani „ričet“, da v Celovcu ni Slovencev, postal je že zgolj le brezpomembno besedičenje nemških naceljnov in njihovih političnih privržencev. Pač pa je slovenska organizacija v Celovcu samem, kakor v njega bižnji okolici, še precej omejena. Novoustanovljena „Zveza“ najde torej tukaj veliko sicer trdega, pa vendar hvaležnega dela. In ker ima ista po poročilu v zadnji številki v par dneh svoj občni zbor, mi naj bo dovoljeno istemu v prerešetanje sprožiti že dolgo gojeno željo. Znano je, da ljudje iz celovške okolice razen ob četrtkih kaj radi ob nedeljah posečajo mesto, da se tam udeležijo božje službe in spotoma poprodajo nekaj svojih pridelkov in si nakupijo raznega potrebnega blaga. Po dovršenih opravkih se le premnogo teh poda v prvo nasprotno gostilno, kjer se za trdo prislužene denarje nalezejo poleg pijanosti tudi prav dvomljivih nazorov o veri in narodnosti. Koliko dragocenega zaklada se nam na ta način za vedno izgubi! Nasprotno: Koliko bi mi pridobili, če znamo to na prav način preprečiti! In ravno v to je moj nasvet ta-le: V zimskem času, v katerem je človek bolj navezan na štiri stene gorke sobe, naj bi „Zveza“ po dovršeni božji službi za Slovence*) prirejala poljudna poučna predavanja raznovrstne vsebine, ozirajoč se v prvi vrsti na gospodarske potrebe Slovencev v celovški okolici. Ne dvomim, da bi celovško delavsko društvo v ta blag namen ne odreklo svojih prostorov. Istotako bi se pri dobri volji za gotovo dobro stvar, dobilo za vsako nedeljo dopoldne po enega predavatelja. — Opozarjam le na požrtvovalnost, s katero socialni demokrati prirejajo take „kurze“, opozarjam na razne „Vorträge“ in „Hochschulkurse“, s katerimi poleg malo dobrega zrnja zapeljujejo in hujskajo Nemci po vseh večjih krajih vsakogar, ki se jim vsede na lim. Zakaj bi torej mi ne poizkusili s treznimi nazori priskočiti našemu revnemu slovenskemu ljudstvu na pomoč? Menda isti vzroki so napotili mariborske Slovence, da so pričeli pred par leti z enakimi predavanji, katere tudi to zimo nadaljuje štajerska „Slov. k. s. zveza“. In kakor se sliši, je ljudstvo iz mesta in okolice prav veselo teh predavanj in rado prihaja k njim v lepem številu. Tako naj premaga duh splošne naobrazbe polovičarski duh, hrepeneč le po brezdelnosti, zabavi in uživanju ter naj privede slovensko ljudstvo na višjo stopinjo — v eno vrsto z drugimi narodi.

Celovec. (Silvestrov večer) so praznovali naši v delavskem društvu organizirani fantje. Od starega leta je za društvo vzel slovo g. dr. Cukula in je pokazal trdno pot, ki jo moramo hoditi v novem letu. Pevski zbor nas je kratkočasil, da je udarila ura 12. Stisnivši si roke smo si želeli srečno novo leto in se razšli.

Borovske novice. Na zaupanju pri naših ljudeh ne bo borovska kasa nič pridobila, če se bo „Štajerc“ zanjo potegoval. Tamkaj se hvalijo

*) V cerkvi sv. Duha v Celovcu je vsako nedeljo in praznik po maši ob osmih zjutraj pridiga v slovenskem jeziku.

na vse pretege, da „je v rokah poštenih in zmožnih mož, se dobro vladuje in ima dosti kapitala“ itd. Mar naj bi „Štajerc“ povedal, koliko rezervnega zaklada posojilnica ima; to bi ljudi bolj pomirilo, kakor pa bahanje s praznimi besedami, ki jih vsak lahko verjame ali pa tudi ne. Tudi naj bi se rajši pojasnilo tisto posojilnično postopanje, da morajo ljudje, ki hočejo od posojilnice proč, 3 mesece čakati na denar. V nedeljo je bil menda pravcati „rumel“ na kaso. „Vsaj tavžent kron mi dajte“, se je slišalo iz ust mlade ženske, ker se boji za svoje novce. Proti nezaupanju tudi „Štajerc“, „Freie Stimmen“, „Grazer Tagblatt“ itd. le bore malo pomagajo.

Borovlje. (Kdor zna pa zna.) Pripelje vam zadnji teden delavec V. leseno posodo k obče spoštovanemu mesarju Č., kojega sin je prej nekaj študiral v Celovcu, zdaj pa nosi „sabljico pripasano, puško pa nabasano“. Med tem-le brambovcem mile naše avstrijske zemlje in našim znancem se razvije ob priliki tiste posode sledeči pogovor: „Dober dan! Kam pa naj dem ‚bano‘?“ „Če viem sovenji,“ se glasi odgovor. „Ja, kako pa potem . . . .“ „Meiner Seel, i kann nix bindisch,“ ga naglo prekine mož v pisani suknji. „Kam pa jo naj dem pravzaprav?“ — nagajivo povprašuje dalje Slovenec. „Eh, tle toti jo denite, bo že doro,“ se je lepo in čisto po borovsko odrezal nemški vojak. „Pa bom jo postavil ‚tle toti‘,“ in šel je ter si mislil: „Pa sem ga le ugnal tega le sovenjeha Niemca.“

Podljubelj. Tombola v prid delavskega društva se je vrlo dobro obnesla. Hvala prijateljem, ki so mu poklonili dobitke. Par krasnih je podaril tudi g. Štangl iz Borovelj. Nekaj pa vendar le moramo javno pribiti in očitno ožigosati kot zapostavljanje Slovencev. Že par let sem se namreč dogaja, da samo naše društvo mora plačevati davek za tombolo, čeravno je čisti dobiček namenjen v izključno dobrodelne namene. Naše društvo hoče podpirati bolne ude in nakupiti dobrih knjig, plača 5%, borovški Nemci nič, „fajerber“ v Svetnivasi nič, socialdemokracija v Bajtišah tudi nič itd. Zakaj dvojna mera? Sicer pa spravimo celo zadevo potom interpelacije ministrom na ušesa.

Podljubelj. „Sliši se iz zanesljivih ust, g. Janko Arnusch pojdejo na Prevalje k Dev. Mariji na jezeru za župnika. Ta nova župnija bode pa že bolj mastna kakor Podljubeljem, kjer razsaja danes le brezverski socialni demokratizem. Gospod si je ustanovil eno posojilnico, da bi svoje dohodke malo poboljšal, a socialisti ne marajo za njegovo „kaso“, kupili so si sami eno in nastavili jo v Bundruvi hiši v Borovljah.“ Tako piše „Štajerc“ v zadnji številki iz Podljubelja. Na to pripomnimo, da so župnik v Prevaljah, g. Kesnar, še zdravi in čili, in Bog daj, da bi še bili dolga leta, in še niti ne mislijo na to, da bi šli iz Prevalj. Ali pa bodeta morebiti dva župnika tam? Pri „Štajercu“ je vse mogoče. Prevalje, veselite se, ker za župnika boste imele g. Kesnarja in Arnuša. Kolikor dobi „fajmošter Arnusch“ od posojilnice, dopisnik brez vseh težav na tešč lahko požre in bo še vedno lačen. V Podljubelju se dela zastonj. Kdor ne verjame, pridi vprašat.

Iz Sel nad Borovljami. (Naš slovenski razred — božičnica za šolarje našega razreda.) Že tretje leto obiskuje naš slovenski razred dvetretjinska večina vseh všolanih otrok. To število bi bilo letos še večje, ko bi nasprotniki ne bili tako močno agitirali za svoj nemški razred, ki mu je že slaba predla. Že nekoliko mesecev pred popisovanjem so letali po hišah, obljubovali vse mogoče in nemogoče reči; obljubovali so baje še starišem otrok obleko in druge reči. Na ta način se jim je posrečilo pridobiti 8 (beri osem) celih odpadnikov našega razreda. Te odpadnike jim pa radi privoščimo, ker nismo tako škodoželjni, kakor si naši nasprotniki domišljujejo. Že leta 1906 so imeli otroci nemškega razreda v nadučiteljevem stanovanju božično drevesce, kakor smo svoj čas poročali. Seveda so bili od te slavnosti izključeni otroci našega razreda. To je dalo povod, da smo s pomočjo vrlih rodoljubov priredili tudi mi za otroke našega razreda božičnico, katera se je prav imenitno obnesla. Na kvatrno nedeljo popoldne po božji službi zbrali so se v župnišču otroci in njih stariši veselih obrazov okoli lepo ozaljšanega drevesca — ki je bilo od 80 lučic razsvetljeno, čarobno odsevalo ter naredilo na navzočne, ki kaj takega večinoma še videli niso, prav ugoden vtis. Peli so cerkveni pevci prav izborno primerne pesmi. Domači g. župnik pa je v jedrnatih besedah razložil pomen božičnega drevesca in obdarovanja otrok. Nato je sledila razdelitev božičnih darov. Vsi, posebno pa revni šolarji, so bili prav obilno obdarovani s potrebnimi črevlji, obleko, sladčicami itd. Tako je minula ta lepa prireditev, katera bode nam vsem, posebno pa obdarovanim šolarjem našega razreda in njih starišem ostala v vednem spominu. Zato izreka odbor za prireditev te božičnice tem potom vsem blagim rodoljubnim dobrotnikom, ki so nam v ta namen svoje darove poslali, najiskrenejšo zahvalo.

Podravlje. Viktoria! Zmaga je naša! Naj še kdo reče, da ni več neumnih kakor nesrečnih izprememb na svetu. Naše slovenske Podravlje so se zadnji čas zasukale tja v blaženi vsenemški rajh. Naši sicer popolnoma slovenski fantje so kar črez noč postali nemški „pastateljni“. Vsi so korporativno od najmanjšega mačka do največjega lajrovca pristopili k tistemu slovensko-pohrusten društvu „Südmark“. Za ta junaški čin so smeli vzeti vsak po eno srečko za malenkostni znesek 3 kron in so se zmenili, da si denar razdelijo med seboj, če kateri zadene. Mi pa mislimo, da so naši fantje, ki so se tako dobro naučili najlepšo izdajalsko pesem „Die Wacht am Rhein“ in s tem sami sebe kot Slovenci najbolj sramotijo, zadeli vsi skupaj največji terno. Brrr, dober tek!

Udmat pri Podravljah. Postal je mojster Tomaž Florjančič, ki je že precej znan kot spreten dekoracijski slikar. Izrek: „delo hvali mojstra“, je pri njem popolnoma na mestu; zato priporočamo našega vrlega domačina za vsa tozadevna dela.

Malošče. („Friedhof-Komité.“) Jeseni lanskega leta se je novo pokopališče s trdo silo v toliko dogotovilo, da bi se bilo moglo blagosloviti in svojemu poklicu izročiti. Po krščansko katoliških načelih pripisalo naj bi se pokopališče seveda krščansko katoliški cerkvi, kar je tudi krško škofijstvo zahtevalo. Ali glejte! Bistroumnost „Friedhof-komitéja“ se je zopet prikazala ravno tako kakor ob priliki, ko se je ravno ta odbor posvetoval, kje naj bi se napravilo novo pokopališče, kako veliko naj bo in kako naj se napravi. Posledice te bistroumnosti smo pač že čutili o priliki plačilnih ukazov, kateri se bodo morali najbrž še nadaljevati. „Friedhof-Komité“ je odklonil zahtevo krškega škofijstva ter se v tej zadevi obrnil na deželni odbor. Ta odbor torej hoče, da naj se pokopališče ne pripiše (vknjiži) cerkvi, ampak ostane prosta last župnije. Gospodarsko bi ta misel ne bila slaba, a pomisliti se mora, da se s pokopališčem ne bo kupčevalo; njegov namen je vendar, biti kraj miru krščanskim župljanom. Če pa „fortšritlarji“ nočejo v blagoslovljeni zemlji počivati, se temu lahko odpomore, da se pokopavajo le-ti „moderno“. Odgradi se lahko kos zemljišča, kateri se ne blagoslovi in kamor se po „želji“ lahko pusti pokopati tisti, kateremu je krščansko katoliški blagoslov trn v peti. Iz tega vzroka se napravijo tudi lahko posebna vrata na pokopališče. Ker pa se ozira „Friedhof-Komité“ samo na gospodarsko stran, bi bilo prav, da bi enkrat tudi naznanil, koliko vsa stvar stane in kako se je z zemljiščem toliko let gospodarilo. Katoliško misleči župljani naj bi pa v tem oziru sami po svojem mnenju odločevali, ravno tako kakor morajo sami plačevati in naj bi se ne pustili komandirati od posameznih „fortšritlarjev“, da ne nastane nepotreben prepir s knezoškofijstvom. Ta „Friedhof-Komité“ dela sploh zelo po svojem in tudi ni pravilno, da je bil izvoljen od občine, ampak pravilno je, da komite izvoli župnija, ker plačuje za pokopališče tudi le ta in ne občina, in je pokopališče tudi le župnijsko in ne občinsko, čeprav ga je okrajno glavarstvo beljaško krstilo kot „komunalno“. V slučaju, da bi c. kr. okrajno glavarstvo na starem pokopališču ne pustilo več pokopavati, ampak bi zahtevalo, da se mora začeti takoj na novem pokopavati, zadene krivda „Friedhof-Komité“, če se bodo morali mrliči v neblagoslovljeno zemljo polagati. Prav nič pa ne bi škodovalo, če bi gosp. župnik ne kimali preveč „fortšritlarjem“.

Velikovec. (Nagele ni slovenski kmet.) G. Šternbirt, smo že zopet skupaj! Pri volilni agitaciji ste pri svojih večjidel večernih zborovanjih in dolgo v noč trajajočem popivanju obetali, delovati za slovenskega kmeta. To poudarjate tudi v svojem tozadevnem „oklicu“ na volilce. Tam beremo to-le: „Gospodarski program našega kandidata namerava pred vsem ohranitev in pospešitev srednjega stanu — torej kmeta in obrtnika. Kmet potrebuje trdne dejanske podpore pri gospodarstvu . . .“ Seveda, govoriti in storiti je pa vse kaj drugega. In tako je tudi pri vas. Vi gotovo dobro poznate slovenskemu kmetu skrajno sovražno društvo „Südmark“, ki ima namen izpodriniti slovenskega kmeta in narediti prostor nemškim privandrancem. Kako se pa potem ujema z vašimi zgorajšnjimi obljubami dejstvo, da ste pri tukajšnji „Silvesterfeier“ prodajali srečke v prid „Südmarki“? Za slovenskega kmeta pač to niso nobene srečke ampak „nesrečke“. Se pač vidi, da ste bili s pomočjo figamožev-socialnih demokratov, a ne po kmečki volji izvoljeni. Bo še vse prav prišlo!

Velikovec. Slovenski potovalni učitelj in nemškonacionalne veselice — kaj ne — ste dve nerazdružljivi stvari! Znani Schumy, ki na svojih gospodarskih zborovanjih poučuje slovenskega kmeta, navdušuje nemške (?) Velikovčane, da se združujejo zoper slovensko okolico, torej tudi zoper slovenskega kmeta. Na zadnji „Silvesterfeier“ je omenjeni gospod govoril, da se dela okrog Velikovca slovenski krog (Ring), ki se bolj in bolj zožuje, in ki se bo kmalu sklenil. Zato morajo velikovški nemški elementi biti združeni. Kakor Nagele, tako tudi njegov zvesti prijatelj Schumy na nemškonacionalnih veselicah, kjer se poje „Das deutsche Lied“ in prodajajo „Südmarkine“ srečke, rešujeta slovensko kmečko vprašanje. V svetem pismu beremo: „Po njih delih jih bote spoznali“. Pač že tudi Schumy spoznava, da v zadnjem času med Slovenci nekaj šumi.

Velikovec. (Hornbogner in njegovi „Bauernvereini“.) Učitelj na tukajšnji meščanski ponemčevalnici, Hornbogner, hoče naše slovenske kmete osrečiti s svojimi nauki. S „slovenskim“ potovalnim učiteljem Šumy-jem deluje roko v roki. Pa motili bi se, ako bi pričakovali od njega, da stori slovenskim kmetom dobro. Nemški učitelji nimajo srca za slovenskega trpina. To pričuje večletna izkušnja. Dokaz za to trditev je g. Hornbogner sam. S svojimi govori za brezversko „Svobodno šolo“ (na pr. v Prevaljah lansko leto) in s sovraštvom do rimskega papeža (zborovanje v Malem Šentvidu) bo presneto malo ozdravil rane kmečkega stanu in napolnil njihove prazne žepe. „Tam v Rimu sedi papež, ta je naš sovražnik,“ tako je govoril v Malem Šentvidu. Kaj ne, g. „Volksbildner“ (ljudski vzgojitelj), rimski papeži so krivi, da se koroškemu slovenskemu kmetu slabo godi? Na ta način se ne rešuje kmečko vprašanje. Taka štiriletna nemška učiteljska modrost našega kmeta ne bo rešila. Slovenski kmet vam odgovarja s sledečim pregovorom: „Le čevlje sodi naj kopitar!“

Št. Lipš. Srečno smo na novo leto popoldne spravili tukaj Marijino družbo pod streho. Na Koroškem to ni lahko delo. Prečastiti misijonar o. Fr. Kitak iz Ljubljane ji je z resnimi pridigami od 28. dec. do 1. jan. položil trden temelj. Upamo, da pristopi še več društvenic, kar bi bilo veri in narodu v korist; le pridna, nepokvarjena mladina je naša prihodnost.

Poglavje za delavce.

Zgledujte se na rdečkarjih,

če se morete! Par slučajev: Socialnodemokraški krojaški pomočniki v Celovcu so zahtevali od krojaškega mojstra Gregorja Sattlerja v Celovcu, da mora odpustiti iz službe nekega pomočnika, ki je oženjen ter ima družino, ker jim ni bil povolji. Njegovim tovarišem, ki so se zavzeli zanj, so grozili z ubojem. Kaka ljubezen do tovariša trpina!

Na Dunaju je pred kratkim skočil mlad mož v donavski kanal. Redar (policaj), ki je skočil v čoln in se je peljal za njim, ga ni mogel rešiti; mož je zginil v nekaj minutah v valovih. Preden je nesrečnež izvršil samomor, je pustil na bregu nekaj obleke, v kateri so našli božično dopisnico s sledečim pisanjem: „Je bil od organizacije v smrt gnan. Franc Wiehart, brusač.“

Neki berolinski časnik poroča: V parku Sansouci se je ustrelil 45 letni črevljarski pomočnik Albert J. iz Potsdama. Bil je eden izmed maloštevilnih črevljarskih pomočnikov, ki niso hoteli pri stavki (štrajku), ki je nastal v Potsdamu, sodelovati. Zato je moral od tovarišev veliko trpeti. Da bi naredil enkrat temu konec, je zgrabil za revolver ter se je ustrelil. Poprej je naznanil še po dopisnici svoj sklep mojstru. Rdečkarji ljubijo le sebe, ljubezni do trpinov pa nimajo.

Štrajki v Avstriji l. 1906.

Trgovinsko ministrstvo je izdalo statistično poročilo o štrajkih v Avstriji leta 1906. Iz tega poročila je posneti, da se je štrajkovsko gibanje leta 1906. znatno povečalo. V tem letu je bilo skupno 1083 štrajkov na 6049 obrtih s 276.424 delavci. Od teh je dobrovoljno štrajkalo 153.688 oseb, dočim je bilo 13.098 delavcev prisiljenih praznovati. Največ štrajkovcev je pripadalo rudarstvu, namreč 25·2 odstotkov vseh štrajkovcev, potem tekstilni industriji (18·7%), tovarnam za predelovanje kovin (10·7%) in stavbeni stroki 10%). Štrajkovsko gibanje je trajalo v največ slučajih (62·2% vseh štrajkov) 1 do 10 in povprečno v vseh štrajkih 16·9 dni. Vzroki štrajkovskega gibanja so bili kakor navadno nezadovoljnost z mezdo, oziroma delavni čas.

Društveno gibanje.

Občni zbor „Krščansko-socialne zveze“ za Koroško. V nedeljo 12. t. m. popoldne ob 3. uri se vrši v rokodelskem domu v veliki dvorani o b č n i z b o r „Kršč.-soc. zveze“ za Koroško. — Na dnevnem redu bo: 1. Določitev udnine posameznih društev. — 2. Načrt delovanja zveze v prvem letu obstanka (ustanovitev novih društev, prireditev socialnih kurzov, oskrbovanje društev z govorniki in govori). — 3. Predlogi. — Vsa društva so pozvana, da se udeleže prevažnega sestanka.

Slovensko katehetsko društvo za Koroško ima v četrtek, dne 16. jan. ob 2. uri popoldan v Št. Jakobu v Rožu svoj s e s t a n e k. Praktična kateheza pri učencih drugega razreda.

Celovec. (G l e d a l i š k a i g r a.) Slov. kršč.-socialno društvo v Celovcu bo predstavljalo 12. t. m. ob 8. uri zvečer v dvorani rokodelskega doma prelepo Medvedovo dramo: „Za pravdo in srce“. Vstopnina: Sedeži po K 1·20, 80 in 60 vin., stojišče 30 vin. Nastopila bosta tudi celovški in timeniški pevski zbor. Okoličani in drugi, ne zamudite te redke priložnosti! *Odbor.*

Radiše. „Slov.-kat. izobraževalno društvo“ priredi svoje m e s e č n o z b o r o v a n j e v nedeljo dne 19. t. m. po blagoslovu v svojih društvenih prostorih. *Odbor.*

Št. Lipš. Kat. slov. izobraževalno društvo priredi v nedeljo po sv. Treh kraljih, t. j. 12. jan., svoje m e s e č n o z b o r o v a n j e v gostilni pri Habnerju; govornik iz Celovca bo govoril o kmetskem stanu, gosp. župnik iz Žitarevasi pa o društvu. Po zborovanju bodeta dve igri: „Zamujeni vlak“ in burka „Kmet in fotograf“. Vstopnina 20 vin. za neude; udom prosto. Začetek zborovanja ob treh popoldne. K obilni udeležbi vabi *odbor.*

Globasnica. (Z b o r o v a n j e.) V nedeljo po sv. Treh kraljih, t. j. 12. t. m., popoldne ob 3. uri je v „Narodnem domu“ zborovanje katol.-političnega društva, kjer bo, kakor nam je obljubil, poročal naš državni poslanec g. Grafenauer. Nato sledi zborovanje podružnice sv. Cirila in Metoda s sledečim sporedom: 1. Slavnostni govor; 2. igra: „Ne kliči vraga“; 3. petje in prosta zabava. K velikanski udeležbi vabi *odbor.*

Ruda. „Izobraževalno kmetsko društvo za Rudo, Št. Peter, in okolico“ priredi v nedeljo, dne 19. januarja 1908, v Št. Martinu v gostilni pri Fišerju ob 3. uri popoldne svoje m e s e č n o z b o r o v a n j e. Slovenci in Slovenke, udeležite se v obilnem številu za vse koristnega zborovanja. *Odbor.*

Književnost in umetnost.

Družba sv. Mohorja in izdaja Gregorčičevih pesmi. „Narod“ in „Soča“ sta si že v skrbeh, da izdaja Gregorčičevih poezij „glave in srca“ ne bo dala spoznati. „Če bi volil pesnik Medved po svoji volji, potem izbere brez dvoma iz poezij Gregorčičevih vse one, ki so mu prinesle ime odličnega pesnika.“ Nekdo mora res izbirati in menda „Soča“ in „Narod“ nista pričakovala, da se Družba sv. Mohorja obrne na nju, da ji poiščeta tiste pesmi, ki označujejo našega pesnika. Slovenskemu ljudstvu pa zopet naznanjamo, da dobi v Gregorčiču letos izredno lep dar. Naš blagi pesnik in prijatelj A. Medved je popolnoma po svojem okusu zbral bisere iz Gregorčičevih pesmi, in vrli umetnik g. K o ž e l j je pridejal tako lepe ilustracije, da bo ta knjiga lahko krasila vsak salon in zadovoljila vsakogar.

Osem napevov k blagoslovu. Znani vodja orglarske šole v Celju, gosp. Karol B e r v a r, je izdal imenovano zbirko v samozaložbi. Skladbe so vse prijetne, melodiozne in lahke. Partitura stane 1 K, 4 glasovi v dveh komadih 1 K. Dobe se tudi v „Katoliški Bukvarni“ v Ljubljani.

Razne stvari.

Slovenci, — v Lurd! Letos se bo obhajala petdesetletnica lurške božje poti. Ob tej priložnosti priredimo Slovenci prvo samostojno romanje k temu najimenitnejšemu Marijinemu svetišču. Romarji bodo odrinili 11. majnika in se vrnejo 23. majnika. Vozni stroški znašajo za I. razred 520 K, za II. razred 400 K in III. 250 K. V tej svoti je obseženo vse: vlak in vsa preskrba in postrežba na potu, hrana (od Inomosta dalje do Inomosta nazaj), prenočišče, vozovi za romarje in njih prtljago itd. Obstal bo romarski vlak na Koroškem v Podrožčici in Beljaku, kjer bo treba vstopiti. Oglasiti se je treba vsaj do 31. sušca na naslov: Upravništvo „Slovenca“ v Ljubljani.

Nove jubilejne poštne znamke po 1 vinar do 5 kron so od 1. januarja v prometu; do 1. junija 1908 se smejo rabiti še stare, ki jih je še precej v zalogi.

Rekruti se ne smejo več trpinčiti ali zmerjati. Vojak je bil svoj čas neko orodje v rokah različnovoljnih predstojnikov. Pretepati so jih smeli, kakor so hoteli. Vse je moral trpeti in slišati, samo človeškega nič. Stari vojaki vejo še praviti o krvavem bičanju, nečloveškem obešanju. Do najzadnjega časa so jih še uklepali in vezali v tesne jermene in verige. V klofutanju, suvanju, psovanju in zmerjanju pa je še sedaj vsak mojster od korporala navzgor. Večkrat se je celo pripetilo, da so reveža-vojaka trpinčili na smrt. Taki in slični slučaji so prišli seveda v javnost in poslanci so ostro prijemali vojnega ministra in zahtevali, da se vsako trpinčenje vojakov odpravi. Kakor kaže najnovejši odlok sedanjega ministra za deželno obrambo fml. pl. Georgija od dne 15. oktobra t. l., so poslanci tudi nekaj dosegli. Najvažnejše točke tega odloka podamo tukaj, ker so velikega pomena tudi za naše fante in vojake: 1. Preprečiti se mora vsako trpinčenje in poniževalno zmerjanje podložnih od strani častnikov in podčastnikov. In to na vsak način. Zoper tiste, kateri svojo oblast na omenjen način zlorabijo, se mora ostro postopati; istotako se mora postopati tudi zoper vojne poveljnike, ki bi ne kaznovali vsakega trpinčenja ali psovanja. 2. Neprenehoma se mora vojakom zatrjevati, da so trpinčenja in psovanja dobremu imenu in duhu vojaštva v največjo škodo; podučiti se morajo, d a m o r a j o n a z n a n i t i v s a k t a k s l u č a j. (Jede Überschreitung im Dienste muß zur Anzeige gebracht werden.) 3. Kar se pa tiče poniževalnega zmerjanja, po katerem se g r d o ž a l i v e r s k i a l i n a r o d n i č u t, ali pa tudi osebna čast podložnega, mora vojaška sodnija postopati brez milobe. Odlok je lep, a poslanci naj bi tudi za to skrbeli, da ne ostane samo na papirju. In ne bi škodovalo, če bi naš dični zastopnik na Dunaju povedal, kaj morajo naši fantje pri vojakih prestati zaradi svoje narodnosti in vere. Piscu teh vrstic so stopili lasje kvišku, ko so mu ubogi vojaki pravili, kaj morajo prestati zaradi „Krista in jezika“. — Važno je tudi vedeti, da omenjeni odlok pozna le kazni na osebni prostosti (Freiheitsstrafen). Stlačiti vojaka v spone (Spangen), ne bo šlo več. Dalje je važna tudi ta določba, d a s e m o r a p o d č a s t n i k, kateri je bil kaznovan zaradi zlorabe svoje oblasti, takoj po kazni p r e s t a v i t i k drugemu oddelku. Naj si tam hladi jezo in ozdravlja svojo surovost. Dosedaj si namreč ni vsakdo upal pritožiti se pri stotniku zaradi korporalovih ali drugih surovosti, ker se je moral bati, da se naznanjeni ali celo kaznovani podčastnik ne bo „znesel“ nad revnim prostakom. No, sčasoma bo prav fletno nositi cesarsko suknjo. Tepsti in zmerjati ne bodo več smeli, vojske ni, menaža bo še boljši, nedelja bo prosta in prihodnje leto b o z v i š a n a d n e v n a p l a č a z a 1 0 v i n a r j e v. Vsak dan 22 vinarjev! V par letih imamo dveletno vojaško službo in le dve vojaški vaji. Med aktivno službo pa bo dopust za sečo in žeevt.

Darovi za božičnico „Narodne šole“ v Št. Rupertu pri Velikovcu.

Darovali so p. n. gospodje in gospe: Janez Vidovic, kanonik in kn. škof. kancelar v Celovcu 50 K; Erna plem. Mayerhofer, soproga c. kr. vladnega svetnika na Kohlhofu 20; Cvetko Isop, prošt v Spodnjem Dravogradu, 3; Gregor Einspieler, prošt v Tinjah, 10; Janez Wieser, prošt v Podkrnosu, 20; Andrej Wieser, dekan v Gospisveti, 5; Šimon Cemer, dekan v Velikovcu, 20; Valentin Kraut, dekan na Trbižu, 5; Janez Ogriz, dekan v Kapli, 10; Ant. Slatinšek, župnik v pok. v Vogrčah, 5; Anton Kesnar, župnik v Prevaljah, 10; Jakob Knaflič, župnik v Ločah, 10; Valentin Primožič, župnik v Glinjah, 5; Jožef Kokic, župnik v pok. v Dobrlivasi, 12; Franc Petek, komendator na Reberci, 10; Janez Lubej, župnik na Jezerskem, 5; Janez Volavčnik, župnik na Rudi, 10; Franc Marinič, dekan v Pliberku, 10; dr. Ivo Šubelj, c. in kr. ministerijalni tajnik v zunanjem ministrstvu na Dunaju, 20; Artur pl. Lacsowski, c. kr. okr. komisar v Velikovcu, 10; Josip Apih, c. kr. prof. v Celovcu, 10; Vekoslav Legat, tehnični vodja Mohorjeve tiskarne v Celovcu, 5; dr. Janko Brejc, odvetnik v Celovcu, 10; Neimenovan rodoljub v Celovcu, 20; dr. Vinko Hudelist, zdravnik v Velikovcu 10; Jurij Krištof, c. k. dež. sodnije svetnik v Železni Kapli, 10; Josip Wieser, cand. jur. v Podgori, 2; Sigmunda Wendler, c. kr. sodnega svetnika soproga v Gradcu, 2; „Hanibal ante postas“ sv. Ivan, Trst, po dr. V. Peganu, 3; J. Potoker, stolni vikar v Ljubljani, 3; uredništvo „Slovenca“ v Ljubljani 5; A. Kukelj, župnik v Št. Juriju pri Kranju, 5; Nikolaj Stazinski, župnik v Smledniku, 2; Neimenovan v Cerknici 10; Jurij Traven, župnik na Obirskem, 10; Fr. Mihl, župnik na Žihpoljah, 5; Šim. Greiner, župnik v Št. Jakobu ob cesti, 5; Fr. Treiber, župnik v Št. Rupertu pri Velikovcu, 10; Jak. Kindlman, župnik v Kloštru, 10; A. Klemenčič, župnik v Borovljah, 10; Fr. Katnik, župnik na Brnci, 10; J. Dobrovc, kanonik v Velikovcu, 10; Martin Bauman, meščanski katehet v Velikovcu, 10; Jos. Vintar, župnik v Šmihelu nad Pliberkom, 10; Val. Weiss, župnik v Žitarivasi, 10; Vinko Poljanec, župnik v Št. Juriju na Vinogradih, 20; J. Kukačka, župnik v Kazazah, 4; Anton Kaplan, župnik v Medgorju, 5; F. Kolarič, predmestni župnik v Celovcu, 10; St. Singer, župnik v Logivasi, 5; J. Šnedic, župnik v Vetrinju, 5; R. Rotter, župnik v Št. Štefanu pri Velikovcu, 5; Ivan Serajnik, župnik v Št. Danijelu, 5; Mat. Riepl, župnik v Št. Juriju ob Zili, 5; Iv. Hojnik, župnik v Koprivni, 5; Ivan Nagel, župnik v Selih, 5; Jurij Trunk, župnik na Peravi, 5; Volbenk Serajnik, župnik v Št. Lipšu, 6·28; Mat. Ražun, župnik v Št. Jakobu, 5; Alojzij Hutter, župnik v Št. Lipšu, 2; Fr. Rozman, župnik v Št. Petru pri Velikovcu, 10; Jernej Pšeničnik, župnik v Globasnici, 5; J. Ebner, prov. v Vovbrah, 10; Drag. Hraba, župnik na Djekšah, 10; Iv. Hutter, c. kr. prof. v Celovcu, 10; Iv. Spitzer, duh. v Ravnici (Prim.), 8; Fr. Havliček, župnik v Čačah, 4; Iv. Hornbök, mestni kaplan v Pliberku, 5; P. Serajnik, prov. v Št. Petru pri Grabštanju, 10; Jož. Fric, župnik v Dvoru, 5; Ant. Teul, prov. v Guštanju, 10; A. Benetek, kaplan v Črni, 5; Iv. Sekol, kaplan v Prevaljah, 7; Fr. Vuk, kaplan v Železni Kapli, 4; Ivan Dolinar, kaplan v Dobrlivasi, 5; Fr. Smodej, provizor v Timenici, 2; Iv. Kogelnik, župnik na Radišah, 10; Urh Hafner, kaplan v Št. Jakobu, 4; Slovenski bogoslovci v Celovcu 22·50; Gospa iz velikovške okolice 15; Fl. Ellersdorfer, župan v Grebinju, 20; M. Ladinik, župan na Djekšah, 4; P. Roblek, kmet na Jezerskem, 10; J. Ure, župan v Šmartinu pri Celovcu, 7·30; Fr. Reš, hišni posestnik in trgovec v Drevešjivasi pri Pliberku, 2; Neimenovana dobrotnica 100; Slovensko omizje v Pliberku 32.

(Konec izkaza v prihodnji številki.)

Tržne cene v Celovcu

2. januarja 1908:

Blago	100 kg od K	100 kg od v	100 kg do K	100 kg do v	80 litrov (biren) K	80 litrov (biren) v
Pšenica	—	—	—	—	—	—
Rž	22	75	23	79	13	70
Ječmen	—	—	—	—	—	—
Ajda	—	—	18	75	9	—
Oves	17	40	18	—	6	25
Proso	—	—	—	—	—	—
Pšeno	—	—	25	40	16	—
Turščica	—	—	16	45	9	40
Repica	—	—	4	88	2	20
Seno, sladko	8	60	9	—	—	—
„ kislo	5	50	8	—	—	—
Slama	5	—	5	60	—	—

PROF. PAWLOW

pripozna

na podlagi najnatančnejše poizvedbe, da je zdravi tek najboljši oživljavec izločevalnih želodčnih živcev. Za pospeševanje teka, okrepitev želodca in za olajšanje želodčnih bolečin se odlikujejo najbolj prave **Bradyjeve želodčne kapljice.** One pospešujejo prebavljanje in jedičnost, odstranijo truplu škodljivo napenjanje, preobilno napravo kisline, zaprtje, želodčne bolečine in druga oviranja prebavljanja.

Kapljice se dobivajo v lekarnah.

C. Brady, lekarnar, Dunaj, I., Fleischmarkt 1/385, razpošilja 6 steklenic po K 5·—, 3 dvojnate steklenice pa po K 4·80 poštnine prosto.

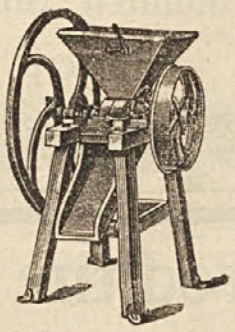

Patentovane mline za debelo moko

s ploščami za mletev;

mline za debelo moko z jeklenimi valjarji za različno zrnato sadovje in druge pridelke;

stroje za pripravljanje krme, rezanice, rezalnice za repo, parnice za krmo, sesalke za gnojnico itd.

izdeluje in prodaja

Ph. Mayfarth & Comp.

tovarna za kmetijske stroje, livarne in fužine na par,

Dunaj, II., Taborstrasse 71.

Ilustrovan cenik zastonj. Zastopniki in prekupci se sprejmejo.

Listnica uredništva.

Nekatere gg. dopisnike prosimo potrpljenja; imamo toliko gradiva, da ni mogoče takoj vsega objaviti. Pride vse na vrsto.

J. U. v S.: Hvala! Seveda priobčimo prihodnjič.

Loterijske številke od 4. januarja 1908.

Trst	44	38	11	74	70
Linc	26	29	33	46	82

Kupujte národni kolek!

Vabilo

k

rednemu občnemu zboru

bekštanjske posojilnice v Ločah,

kateri se bo vršil

na Svečnico, dne 2. februarja 1908, ob 3. uri popoldne pri Pložu v Ločah.

Dnevni red:

1. Poročilo ravnateljstva in odobrenje računskega zaključka za leto 1907.
2. Čitanje revizijskega poročila „Zadružne zveze“ ter ukrepi vsled istega.
3. Volitev novega ravnateljstva na dve leti.
4. Slučajnosti.

Ravnateljstvo.

Lovske puške

vseh sestav, priznano delo prve vrste, z najboljšim strelnim učinkom, priporoča

Prva borovska tovarna orožja

Peter Wernig,

c. in kr. dvorni založnik v **Borovljah, Koroško.**

Ceniki brezplačno in poštnine prosto.

Krojaškega pomočnika,

sposobnega za malo in veliko delo, sprejme takoj **Anton Klančnik,** krojaški mojster na Suhi, pošta Labud (Lavamünd) na Koroškem.

Postavno zavarovano. Vsako ponarejanje kaznivo!

Edino pristen je

Thierry-jev balsam

z zeleno znamko „redovnica“. Cena: 12 majhnih ali 6 dvojnatih steklenic ali 1 velika specijalna steklenica s patent. zamaškom K 5·—

Thierryjevo centifolijsko mazilo

proti vsem se tako starim ranam, vnetjem, ranitvam, abscesom in oteklinami vseh vrst. Cena: 2 lončka K 3·60 se pošlje le proti povzetju ali denar naprej.

Obe domači sredstvi sta povsod znani in slovita kot najboljši.

Naročila se naslavljajo na:

Lekarnar **A. Thierry** v Pregradi

pri Rogaški Slatini.

Brošura s tisoči originalnih pisem gratis in franko. V zalogi v skoro vseh večjih lekarnah in medicinalnih drogerijah.

Matija Russling

Šent-Vid ob Glini, Koroško

dobavlja

vse glasbene instrumente

najsolidnejše izdelane, ob polnem poroštvu za najčistejše uglašenje, po najnižjih cenah:

Gosli, kitare, mandoline citre itd. Strune le najboljše vrste. **Akordne harmonike na meh. Velika zaloga glasbil za harmonike za svojeročno vstavo. Cenik na zahtevo brezplačno.**

Največja trgovina te stroke:

Modnega in manufakturnega, tu- in inozemskega blaga, zmerom najnovejše.

Največja zaloga tudi za prodajanje **na debelo** za trgovce še vedno po starih cenah, četudi se je blago podražilo. **Za ženine in neveste zmerom najnovejše blago.** Cene brez konkurence.

Vsi uslužbenci znajo slovenski.

Anton Renko, lastnik trgovine,

Celovec, vogel Kramerjeve ulice in Novi trg.

Pozor! Pozor!

Podpisani priporoča doma žgane pristne pijače, kakor:

Brinjevec	liter po K	2·40
Slivovec, šest let star . . .	„ „ „	2·20
Vinsko žganje (Weingeleger)	„ „ „	1·60
Kislec (Säuerling), sadno žganje	„ „ „	1·40

in pošilja do 5 kilogramov po pošti, večje partije po dogovoru.

Egid Jeglič,

Selo, pošta Žirovnica na Gorenjskem.

Stanje hranilnih vlog: nad 24 ½ % milijonov kron.

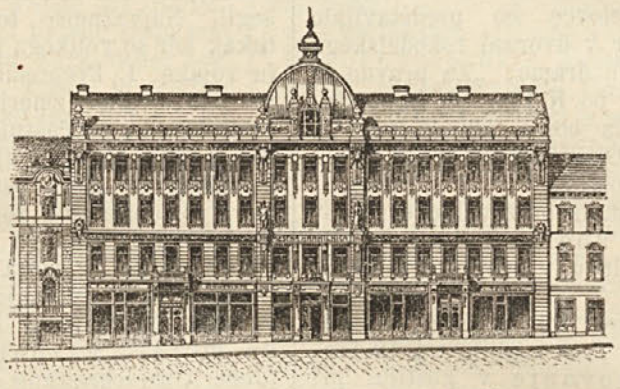

Rezervni zaklad: nad 900.000 K.

Mestna hranilnica ljubljanska

v lastni hiši v Prešernovih ulicah št. 3,

poprej na Mestnem trgu zraven rotovža,

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 4. ure popoldne, **jih obrestuje po 4 %** ter pripisuje nevzdignjene obresti vsakega pol leta h kapitalu. Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega, ne da bi ga zaračunila vlagateljem.

Za varnost vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem svojim premoženjem in vso svojo davčno močjo. Da je varnost vlog popolna, svedoči zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar maloletnih otrok in varovancev.

Denarne vloge se sprejemajo tudi po pošti in potom c. kr. poštne hranilnice.

Posoja se na zemljišča po 4¾ % na leto. Z obrestmi vred pa plača vsak dolžnik toliko na kapital, da znašajo obresti in to odplačilo ravno 5 % izposojenega kapitala. Na ta način se ves dolg poplača v 62 in pol leta. Ako pa želi dolžnik poplačati dolg z obrestmi vred na primer v 33 letih, tedaj mora plačevati na leto 6 % izposojenega kapitala. Dolžniku je na prosto voljo dano, svoj dolg tudi poprej poplačati.

Posoja se tudi na menice in na vrednostne papirje.

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani

Dunajska cesta št. 19. (Medjatova hiša)

zavaruje

1. **proti požarni škodi vsakovrstna poslopja, zvonove, premičnine in pridelke;**
2. **proti prelomom zvonov,** in
3. **za življenje, oziroma doživetje, in proti nezgodam.**

Edina domača slovenska zavarovalnica!

Svoji k svojim!

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu

Akcijski kapital K 2.000.000.

Denarne vloge obrestujemo po

4½ %

od dne vloge do dne vzdiga.

Kolodvorska cesta št. 27.

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapadle kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje. — Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkaso menic. — Borzna naročila.

Centrala v Ljubljani. Podružnica v Spljetu.

Turške srečke. Sest žrebanj na leto. Glavni dobitek 300.000 frankov. Na mesečno vplačevanje po K 8·— za komad.

Tiske srečke s 4 % obrestmi. Dve žrebanji na leto. Glavni dobitek K 180.000. Na mesečno vplačevanje po K 10·— za komad.

Prodaja vseh vrst vred. papirjev proti gotovini po dnevnem kurzu.

Lastnik in izdajatelj **Gregor Einspieler,** prošt v Tinjah. — Odgovorni urednik **Ivan Koželj.** — Tiskarna **družbe sv. Mohorja** v Celovcu.